A°. 1829. N°.

BREDASCHE COURANT.

Zaturdag den 25 Julij.

KONINKRYK DER NEDERLANDEN
BUITEN GEWOON TE LEIDEN

NEDERLANDEN.

Haag. — 24 Julij.

Heden morgen om [illegible] passeerde alhier Z. M. onze geliefde [illegible] reize naar 's Hage vervolgende. Z. M. verblijft aldaar tot maandag, begeeft zich alsdan naar Amsterdam, en zal, naar men zegt, een reisje naar de Noordelijke provincien doen.

— Gepasseerden Maandag, den 20 Julij jl. hebben onze waardige stadgenooten, de leden van den Schuttersraad alhier, bestaande uit de Heeren: *Van Tets*, Luitenant-Kolonel, *Heeft Graafland*, Kapitein, *Pels Rijcken*, Auditeur, *Van Gils*, 1e Luitenant-Kwartiermeester, *Hoppenbrouwers*, 2e Luitenant, *Van Oeckelen*, Sergeant, *de Kort*, Korporaal, *Fens*, Schutter, in handen van onzen geachten Burgemeester, ten stadhuize, op de plegtigste wijze den eed afgelegd, voorgeschreven bij art. 4 van het besluit van den 25 Mei 1829, houdende bepaling omtrent de zamenstelling der schutters-raden. Nadat deze leden in het locaal tot hunne vergaderingen bestemd, volgens hunnen rang zitting hadden genomen, werden zij door den Voorzitter, hunnen Kolonel, met eene minzame zeer gepaste aanspraak, gecomplimenteerd, welke aanspraak door den Auditeur, op eene waardige en tevens hartelijke wijze, werd beantwoord.

— Z. M. onzen beminden Koning heeft het goedgunstig behaagd, de stad Antwerpen een voortreffelijk schilderstuk te vereeren, van hunnen beroemden stadgenoot en Kunstschilder *van Bree*, den dood van *Rubbens* voorstellende.

— H. H. K. K. H. H. de Prince [illegible] zijn eergisteren uit Berlijn te Brussel terug gekomen.

— Men verzekert dat Zr. Me. afgezant bij den H. Stoel, de Graaf *de Vitscher de Celles*, in den loop der aanstaande maand uit Rome te Brussel zal retourneren.

— Op Zaturdag den 18 Julij jl. heeft er in de gemeente Drimmelen een treurig ongelük plaats gehad.

Schipper *Hendrik Marcus Sytzema*, woonende te Uriterp, Provincie Vriesland en deszelfs knecht, *Siebe Beerend van der Swaag*, hadden, om het stormachtig weder op het Bergsche veld, onder gemelde gemeente, het anker laten vallen. Ongeveer tien uren des morgens ontdekten deze lieden eenen zoogenaamden Vletters-hengst, welke weinige oogenblikken daarna door een rukwind werd omgeslagen. IJlings snelde bovengemelde schipper met zijnen knecht in een klein bootje naar het omgeslagen schip, alwaar zij zeven personen, met name *Matthys Blom*, schipper, wonende aan het Kanaaldijksche veer, *Hendrik van Besouw*, *Paulus van Besouw*, *Cornelis Dekker*, *Hendrik van Gestel*, *Willem van Gestel* en *Gerardus Verhoeven*, rondom en op het vaartuig, in den verschrikkelijksten toestand, met een doodsangstig wanhopen, aantrof; dan ook twee der ongelukkigen spoedig bemerkten zijn, derzelve met dezen braven menschenvrienden evenwel, met Gods hulp, gelukken, door onvermoeide pogingen, de vijf eerstgenoemde personen van eenen gewissen dood te redden.

Eere zij in ruime mate toegebragt, aan deze edele zelfopoffering! Dat deze menschlievende daad hun steeds de aangenaamste herinneringen schenke, en tevens het zalige bewustzijn geve, dat hunne Hemelsche Vader de grootste belooner is van menschlievende daden.

Brussel. — 22 Julij.

Heden morgen ten 5 ure is Z. E. de Russische minister van hier naar 's Hage vertrokken.

— Gisteren [illegible] wedloop van paarden op de vlakte van *Mon-Plaisir* plaats [illegible]. Het schoone weder had duizends aanschouwers uitgelokt, en [illegible] de slijk en modder, waarmede de grond bedekt was, was er eene ongelooflijke menigte zoo wel in rijtuigen als te paard, als voetgangers zamengevloeid. Een ongelukkig geval stroopte die feesten een lakei stierf met zijn paard, en men verzekert dat hij [illegible], ten gevolge hiervan, is overleden.

— Gisteren werd eenen slagter binnen deze stad, openlijk in de [illegible]-hal zijne ontrouw verweten, door een meisje, waarmede hij [illegible] en daarna verlaten. De vrouw van den slagter komt er bij en slaat het meisje. Hierop ontstaat er een hevige twist tusschen de beide echtgenooten, de man, t'huis gekomen zijnde, brengt zijne vrouw, in woede, eene diepe wond aan den arm toe, waarna hij zich uit wanhoop op zolder heeft verhangen. Men heeft dit echter nog tijdig genoeg ontdekt, om hem te kunnen [illegible].

— De eigenaars van het Engelsch blad *the Times* maakten, eenigen tijd geleden, bekend, dat dit blad gedrukt werd op eene nieuwe, door den ingenieur *C. Applegath* verbeterde, pers, en dat men daarmede 4000 exemplaren in één uur, of 70 in éene minuut kon trekken. Deze snelheid in 't drukken overtreft die van twaalf jaren vroeger, twintigmaal, kunnende men toen, met de beste, toen bekende, pers, slechts 200 exemplaren in één uur trekken, namelijk aan beide zijden gedrukte. (*)

— Zie hier eene opgave tot welke landen de 256 Pausen behoord hebben, welke, van den H. Petrus af tot Leo XII, den Pausselijken stoel hebben bestegen: 1 Gallileer, 17 Grieken, 4 Afrikanen, 6 Syriërs, 1 Sabijn, 16 [illegible], 4 Siciliaanen, 16 Napolitanen, 2 Sardiniers, 4 [illegible], 2 Florentijnen, 8 Milanesers, 15 Franschen, 6 Duitschers, 1 Lotharingier, 1 Bourgondier, 5 Genuezen, 2 Piemontezen, 1 Hollander, 1 Portugees, 1 Engelschman, 1 Candier en 134 Romeinen of inwoners van den Kerkelijken staat.

— Men meldt uit Stokholm van den 3 Julij, dat de krooning van H. M. de Koningin in de laatste dagen van Augustus zal plaats hebben.

TURKIJE.

Konstantinopel. — 7 Julij.

De toevoer van levensmiddelen neemt dagelijks toe; een aanzienlijk getal schepen, met koorn geladen, is den Bosphorus binnen gezeild. Men heeft dus geene vrees hoegenaamd de stad van voorraad tot aan den oogst te voorzien, en de Russen zullen ongetwijfeld begrijpen, dat men Konstantinopel onmogelijk kan uithongeren.

— De ambassadeurs van Engeland en Frankrijk hebben audientiën van de Porte de gewone geschenken ontvangen, bestaande in bestemden voor den heer *Gordon* in rijk opgetuigde [illegible] paarden, en voor den generaal *Guilleminot* [illegible] arabische. De beide ambassadeurs zullen onverwijld [illegible] audientie bij den Grooten Heer te Tenedos [illegible]. Met den Reis-Effendi hebben zij reeds twee conferentiën gehad, en de vriendschaps-betrekkingen der hoven van [illegible] en Parijs met de Porte schijnen weder gehecht [illegible]. De kanselarijen der beide ambassadeurs worden [illegible] geopend, en de onderdanen der beide natien weder onder de bescherming en jurisdictie hunner representanten gesteld.

SPANJE.

Madrid. — 9 Julij.

Onze betrekkingen met Lissabon, Parijs, Londen en Weenen zijn sedert eenigen tijd zeer levendig. Men vermoedt dat het huwelijk van don *Miguel* de voornaamste reden daarvan is. Zijne vrienden in de drie laatstgenoemde hoofdsteden zien geen kans om hem op den troon te houden, dan door het huwelijk met zijne nicht doña *Maria*, en hiertoe is hij eindelijk overgehaald. Intusschen doen zich nog vele zwarigheden op.

COLLEGIUM PHILOSOPHICUM.

De jonge lieden die met den aanvang van het volgende akademie-jaar hunne studiën wenschen aan te vangen in het *Collegium Philosophicum*, en van voornemen mogten zijn, aanzoek te doen, tot het verkrijgen van eene beurs uit 's Rijks kas, zullen gehouden zijn, hun daartoe strekkend verzoek voor den [illegible]

(*) Ook in ons Vaderland heeft de drukkunst, niettegenstaande [illegible] minder vorderd dan in Engeland, reuzen schreden gedaan. Bij [illegible] te Haarlem, twee persen gebruikt, welke exemplaren in één uur wonden getrokken, terwijl op de nieuwe [illegible] 200, op éene zijde namelijk, kunnen gedrukt worden.

tember 1829 in te dienen bij den Heer Gouverneur der provincie waarin zij woonachtig zijn.

Bij die verzoeken zal moeten worden overgelegd: 1°. Een getuigschrift van het gemeente-bestuur der woonplaats van den adressant, zoo omtrent zijn goed en zedelijk gedrag als ten bewijze dat zijne omstandigheden, of die van deszelfs betrekkingen niet toelaten, dat hij geheel of gedeeltelijk op eigen kosten bij het Collegium verblijve; 2°. Een aanbod van ouders of betrekkingen, om een daarbij bepaald gedeelte van de kosten van het verblijf te Leuven te betalen; kunnende, het overleggen van zoodanig bewijs alleen worden nagelaten, wanneer het getuigschrift onder n°. 1, het bewijs oplevert van volslagen onvermogen.

Wordende voorts hierbij herinnerd, dat om in het *Collegium Philosophicum* te kunnen worden toegelaten, men vooraf moet zijn ingeschreven als student bij de Hoogeschool te Leuven, waartoe noodig is, het vertoonen van een bewijs van door een bevoegd schoolbestuur te zijn bekwaam verklaard tot het bijwonen der akademische lessen, en ingeval van particulier onderwijs, het ondergaan van een examen voor de letterkundige faculteit bij genoemde Hoogeschool.

Ook zal elk jongeling bij zijne aankomst te Leuven moeten voorzien zijn, van de noodige lijfkleederen en van circa vijftig guldens aan geld, tot het aankoopen der vereischte boeken.

Mengelingen.

SLAVINNEN-MARKT TE KONSTANTINOPEL.

Ik was eens in de gelegenheid, om die schandplaats te bezoeken, waar al wat men zou mogelijk kunnen zeggen, de gansche wereld aan vrouwen schoonst en aanlokkendst bezit, als het redeloos vee verkocht wordt. Die ongelukkige schepsels staan daar, al wenende, te wachten tot men, voor een ellendige handvol gouds, hare onschuld en hare dienst komt koopen; terwijl zij zich intusschen zien blootgesteld aan de onbeschoftste beschouwingen en het schaamteloost onderzoek.

De toegang tot de slavinnen-markt is ten strengste aan alle vreemdelingen verboden. Naauwelijks is het geoorloofd, dat, wanneer een rijk koopman in slavinnen ziek wordt, een christen geneesheer, of *jatkins*, hem van tijd tot tijd komt bezoeken. Het is een groot vierkant plein, waarop verscheiden, kleine kamers staan; boven deze is eene tweede rei, met cellen gebouwd, bestemd voor Griekse en Georgische slavinnen; op de straat staan de zwarte vrouwen van Darfur en Sennaar, en de koperkleurige schoonheden uit Abbijssinie. Deze laatste verdienen bijzondere opmerking, om hare regelmatige trekken en fraaije leest. Zij worden gemeenlijk voor bij de 1,800 guldens verkocht, terwijl de zwarte vrouwen naauwlijks 800 guldens gelden.

De arme Grieksche meisjes, waren er, als 't ware, op een gestapeld; zoo zag ik er zeven of acht, in hetzelfde naauw vertrekje, of cel, op den grond uitgestrekt liggen, waarvan sommigen half naakt, andere bedekt met eenige lompen harer voormaligen versiercelen. Er waren er van het eiland *Scio*, van *Ipsara*, en andere Grieksche steden. Hetgeen zij onder elkander gemeen hadden was *wanhoop*. Allen zagen er bleek en ziekelijk uit; aller verlangen scheen zich naar dierbare voorwerpen uit te strekken; naar een vaderland en betrekkingen, welke zij helaas! nimmer zouden wederzien. Hopeloos smachten en verdriet hadden hare krachten uitgeput, hare wangen verbleekt, hare oogen van glans ontbloot; desniettegenstaande kon men zien, welke schoonheden het, in gelukkiger omstandigheid, moesten zijn, terwijl de droefgeestige stilte harer cellen treurig afstak bij het uitbundig getier der negerjongen. Kan men zich een beklagenswaardiger schouwspel voorstellen? Het meisje, 't welk, door hare onschuld, de hoop en troost eener moeder had kunnen worden, was daar blootgesteld aan de begeerige blikken van elken wulpschen sultan, die voorzarende te willen koopen, hare gestalte en trekken met wellustige blikken opnam. ... Ik zag er eene van ongeveer 15 jaren oud aanvoeren, om haar aan den ouden Turk hare leest en gang te vertoonen, die, door zijne gele blikken, de reden, waarom hij den koop sloot genoeg aan den dag legde. Hij betastte dit arme wicht op de allerverbaamelijkste wijze, liet haar loopen, onderzocht hare enkels, voorts haar' mond, eindelijk haren hals; en dit alles terwijl de koopman de beralligheden en houding van deze jonge beklagenswaardige hoog verhaalde, beweerde, dat zij naauwelijks 15 jaren bereikt had, dat zij nooit snurkte, wanneer zij sliep, en er voor instond, dat *zij van alle ziekten of gebreken vrij was*. Ik wandelde eenigen tijd op en neer, om den afloop van deze tooneelen te wachten. Het meisje werd eindelijk voor 3000 guldens gekocht. Toen deze ongelukkige van hare lotgenooten moest scheiden, levende zulke een hartverscheurend tooneel op. Bleek gelijk de dood, scheen zij schier gevoelloos voor haren toestand, terwijl de overige meisjes rondom haar stonden, in tranen uitbarstten en haar een laatst vaarwel! toesnikten..... Dit treurig afscheid perste den ouden Turk een' helschen lach af, en, haar bij den arm vattende, stootte hij haar zonder mededoogen vóór zich uit.

ONDERWIJS.

Het verslag nopens den staat der hooge-, middelbare- en lagere-scholen, in 1827, door Z. Excell. den minister van binnenlandsche zaken, in de zitting van de Tweede Kamer der Staten Generaal van den 18 Mei jl. ingezonden, en waarvan wij beloofd hebben, onzen lezers een uittreksel te zullen mededeelen, is verdeeld in drie gedeelten. De Minister handelt eerstelijk over het lager onderwijs, ten tweede over de latijnsche scholen, athenea en kollegien, en laatstelijk over de hooge scholen. Het eerste gedeelte is in drie onderdeelen ingedeeld, waarvan het eerste de, door de regering, genomen maatregelen ter bevordering van het lager onderwijs opgeeft, het tweede den algemeenen staat van hetzelve mededeelt, en, eindelijk, het derde, bijzonderheden uit de onderscheiden provincien vermeldt. Onder opgemelde maatregelen somt Z. Excell. op een besluit van Z. M. van den 6 November 1827, waarbij bepaald wordt, dat het onderwijs op de meisjes-model-scholen zal worden gegeven door, uit 's Rijks kas, bezoldigde onderwijzeressen. Ingevolge van dit besluit van November, is er dan ook nog, in den loop van hetzelfde jaar 1827, zoodanig eene onderwijzeresse bij 's Rijks lagere school te Maastricht geplaatst. Reeds bevoren, op den 9 Julij 1827 namelijk, had Z. M. ingesteld een twintigtal Rijksbeurzen, door middel waarvan jonge meisjes, welke lust en aanleiding voor den stand van onderwijzeressen toonen, daartoe, op goede nederlandsche kostscholen zullen worden gevormd.

De Minister vermeldt vervolgens nog een besluit van den 12 November 1827, waarbij bevolen wordt, dat, ter bevordering der kennis van het nieuwe stelsel van maten en gewigten, alle de openbare scholen zullen worden voorzien van een volledig stel dier maten en gewigten. Deze maatregel zal het voordeel opleveren, dat het aankomend geslacht, volledig en practisch, met het metrieke stelsel bekend wordt gemaakt.

Gebrek aan geschikte lokalen voor armen-scholen in verre de meeste gemeenten des Rijks hadden aanleiding gegeven tot een besluit van den 29 Augustus 1826, waarbij een crediet van *f* 100,000 guldens geopend is, om daaruit voorschotten tot het bouwen van schoolhuizen aan de gemeenten te doen. Het gevolg van dien maatregel is geweest, dat er, in 1827, reeds 28 nieuwe gemeentelijke school-lokalen tot stand gekomen zijn, en dat er, naar de menigte der aanvragen om zulk een crediet te oordeelen, nog vrij meer tot stand zullen komen.

Z. Excell., vervolgens tot de opgave van den algemeenen staat van het lager onderwijs overgaande, kondigt al dadelijk aan, dat de verbeteringen in het schoolwezen, in 1827, wederom gansch niet onbeduidend geweest zijn. Onder deze verbeteringen telt de minister de invoering van het klassikaal of zoogenaamd gelijktijdig onderwijs, de meerdere beoefening der kalligraphie en het meer gebruik maken van de [illegible] en de zoogenaamde leesmachine of letterkast.

De berigten, wegens de vermeerdering van het getal welgeoefende, doch meer hunnen post welberekende onderwijzers in het jaar 1827 zijn zeer voldoende. In de noordelijke provincien deed zich de behoefte aan dergelijke onderwijzers, sedert jaren, minder gevoelen dan in de zuidelijke, alwaar de invoering van een geregeld school-opzigt slechts weinigen tijd na de vereeniging der achttien provincien dagteekent. Met de verbetering van het onderwijzend personeel in het Zuiden worden echter tegenwoordig snelle vorderingen gemaakt. Eene, achter het onderhavig rapport gevoegde opgave der, door de provinciale commissien van onderwijs in die provincien afgenomen examina en uitgereikte [illegible] van algemeene toelating bewijst zulks, zoodat dan ook de commissien strenger in het afnemen dier examina en zuiverder in het verleenen van akten en rangen hebben kunnen zijn.

Met grond mag derhalve gezegd worden, dat de inrigtingen tot vorming van onderwijzers aan hare bestemming hebben blijven beantwoorden.

Het is uit vroegere rapporten gebleken, dat die inrigtingen van driederlei aard zijn. De Rijks kweekscholen namelijk van Haarlem en Lier; de onderwijzerlooslige lessen, welke in de hoofdplaatsen der zuidelijke provincien gegeven worden, en de school-onderwijzers-gezelschappen.

Die beide gezegde Rijks inrigtingen gingen voort in kweekelingen voltallig te zijn, terwijl de aanzoeken, om in deze scholen geplaatst

te worden, menigvuldig bleven, en zelfs voor de kweekschool te Lier nog aanmerkelijk toenamen. De onderwijskundige lessen werkten op de vorming van aankomende onderwijzers niet minder voordeelig dan in vorige jaren, en het getal der onderwijzers-gezelschappen, dat, in 1826, 336 bedroeg, tellende 4939 leden, is, in 1827, aangegroeid tot 364, gezamenlijk 5376 leden tellende.

De minister prijst overigens zeer den, blijkens de rapporten der schoolopzieners, overal toenemenden ijver der onderwijzers en der plaatselijke besturen, in het bevorderen van het onderwijs.

Tot een bewijs van het laatste voegt Z. Excell. bij dit rapport eene tabellarische opgave van de gelden, welke, over de dienst van 1827 uit de gemeente kassen, ten behoeve van het lager onderwijs besteed zijn geworden. Over 1826 werd hiervoor op de gemeente-begrootingen gebragt ƒ 887,344-62, en, over 1827, blijkens de nevensgaande tabel, ƒ 1,052,483-20.

Eene andere bij dit rapport gevoegde tabel doet kennen de gedelijke bijdragen, welke de provinciën wederom verleenden, en een derde wijst aan hetgeen, over 1827, aan het lager schoolwezen uit 's Rijks kasse is te koste gelegd.

Dan is het den Minister aangenaam, alzoo de vorderingen te schetsen, welke het lager onderwijs gemaakt heeft, des te smartelijker moet het Z. Excell. vallen, te moeten belijden, dat er nog veel, zeer veel te doen over blijft. In vele gemeenten is de toestand der school-lokalen nog ellendig. Op vele plaatsen is het niet minder ongunstig met het onderwijs zelve gesteld. Op vele scholen ontbreekt het aan bekwame onderwijzers, op andere aan geschikte ondermeesters, om, op veel bezochte scholen, den hoofdonderwijzer bij te staan. Niet overal wordt naar behooren voorzien in het onderwijs der kinderen van armen en minder vermogenden. Maar vooral brengt de ongelukkige gewoonte, die op vele plaatsen nog heerscht, om des zomers de school te sluiten, het onderwijs groote schade toe. Wat des winters wordt geleerd, wordt des zomers weder vergeten. Ras gaan de leerjaren om en de aangewende moeite en kosten hebben niets dan schrale vruchten opgeleverd. Eindelijk is er, in een aantal gemeenten, nog geenszins naar behooren voorzien in een toereikend bestaan voor den onderwijzer. In vele gemeenten echter genieten de onderwijzers eenige jaarlijksche toelage uit 's Rijks kasse.

Na alzoo een overzigt over den algemeenen staat van het lager onderwijs te hebben gegeven, gaat de Minister over tot het mededeelen der bijzonderheden van hetzelve in ieders provincie. Z. Excell. begint met de opgave daarvan in Noord-Braband. Daar deze bijzonderheden onze provincie betreffen, kunnen wij niet nalaten, dezelve teksttuëel alhier te laten volgen:

„ Over het algemeen genomen," zegt Z. Excell. „ is de staat van „ het onderwijs in Noord-Braband niet ongunstig. Te zeggen zoude „ worden, dat het zelve, ongeveer in gelijke mate, de gedurende „ de vorige jaren, langzaam is blijven voortgaan. Men zag wederom een aantal nieuwe schoolgebouwen in de plaats gesteld „ van ongeschikte. Onder toelage van pensioen, maakten meerdere „ oudere onderwijzers plaats voor jongere en beter onderleide. Andere scholen werden verbeterd, door de plaatsing op dezelve van „ bekwame ondermeesters. Elders bespeurde men verbetering in „ het bestaan van den onderwijzer, hetzij door verhoging zijner „ inkomsten uit de gemeente-kas, hetzij door meerder opbrengst „ der schoolgelden, ten gevolge van het toegenomen getal leerlingen. In onderscheiden districten treft men geene scholen meer „ aan, die gedurende den zomer stil staan. Het getal der leerlingen neemt meer en meer toe, een gevolg van de toenemende be„ langstelling in het onderwijs. Het onderwijzend personeel verbetert zich in kunde en beschaving; en de plaatselijke besturen beginnen meer en meer uit eigen beweging te voorzien in de „ materiële behoeften.

„ Veel echter blijft er nog in deze en meer andere opzigten te „ doen over. In sommige steden zijn in het bijzonder de volksscholen nog zeer gebrekkig. Vooral is zulks het geval te Bergen„ op-Zoom en te Tilburg."

In de [illegible] Zuid-Braband ging het schoolwezen, hier en daar, in verschillende opzigten, aanmerkelijk voorwaarts. Het voorbeeld van het gemeente-bestuur van Malderen, opzigtelijk het geregeld innen der schoolgelden en het bestaan van eenen openbaren onderwijzer aldaar verdient navolging. In die provincie zijn, door het gebruik maken van het reglement, bij Zr. Ms. hier boven gemeld besluit van 29 Augustus 1825 gelijkvormig, een groot aantal nieuwe schoollokalen gebouwd. Jammer maar, dat de gewoonte, om, aan de gemeentelijke school-lokalen, [illegible] verbinden verstrekken voor de bijeenkomsten van het plaatselijk [illegible], en voor andere zinden, aldaar de overhand behouden heeft. In [illegible] zijn deze inrigtingen voor de opneming van behoeftige [illegible] geopend. Op deze en andere scholen werden, in 1827, 1188 leerlingen, echter slechts een gering gedeelte der in die stad aanwezige arme kinderen, onderwezen.

In Limburg heeft het schoolwezen, in 1827, meerdere en grootere vorderingen gemaakt dan in eenig jaar sedert den aanvang van het school-opzigt. Maastricht zag, gelijk boven gemeld is, het eerste voorbeeld eener meisjes-school bij de 's Rijks lagere school, naar luid van Zr. Majs. voormeld besluit van den 6 November 1827. De steden Tongeren en St. Truijen, hebben zich, door opofferingen ten voordeele van het volks-onderwijs, zeer onderscheiden.

Het onderwijs is, in verre de meeste scholen in Gelderland, op eenen voordeeligen voet. Van de 273 scholen, omtrent welke de schoolopzieners over 1827 berigt gegeven hebben, zijn 169 aangeteekend als goede en zeer goede of ook uitmuntende, 53 als middelmatige en 51 als slechte; doch deze laatste zijn, voor het grootste gedeelte, kleine buurtscholen. Het district en de stad Zutphen hebben zich onderscheiden. In laatstgemelde stad laat de schoolverbetering weinig te wenschen over. Hetzelfde mag bijna van de steden Arnhem en Harderwijk gezegd worden, terwijl het, in de steden Nijmegen, Tiel, Doesburg, Elburg, Hattem, Lochem en Kuilenburg, tot dus verre, bij den wensch, om deze loffelijke voorbeelden te volgen, gebleven is.

Luik is vooruitgegaan, echter geenszins gelijkelijk met de andere provincien. In de stad van dien naam is een genootschap onder de benaming van *Société d'encouragement pour l'instruction primaire* opgerigt, hetwelk, al dadelijk bij de oprigting, meer dan 200 leden telde. In die zelfde stad bestaan tegenwoordig vier stedelijke armen scholen. Het schoolwezen ten platten lande schijnt tot dus verre hoogst gebrekkig.

De provincien Oost- en West-Vlaanderen hebben belangrijke vorderingen gemaakt. In eerstgemelde provincie onderscheiden zich de steden Gent en Sint-Nikolaas. In Gent zijn onlangs drie uitgebreide stedelijke armen-scholen geopend, terwijl, te Sint-Nikolaas, 1450 leerlingen, allen beneden de 16 jaar, kosteloos onderwijs genieten in de beginselen der taal, schrijf- en cijfer-kunst, misgaders in de christelijke leering. In West-Vlaanderen [illegible] Vlaamsch onderwijs bijna algemeen geworden.

Van alle de Zuidelijke provincien is Henegouwen, opzigtelijk het lager onderwijs, de meest gevorderde. Opmerkelijk is het, dat het onderwijs zich aldaar, op de grootere scholen, niet bepaalt tot het lezen, schrijven en rekenen, maar zich ook uitstrekt tot het meetkunstig teekenen, de beginselen der aardrijkskunde en vaderlandsche geschiedenis, ja soms ook die der Hollandsche taal.

Van alle de provincien is Holland, Noordelijk en Zuidelijk gedeelte, zekerlijk, wat het lager onderwijs betreft, de verst gevorderde. Amsterdam steekt, in dat opzigt, vast alle andere steden des koningrijks de loef af. In geheel Noord-Holland worden thans zeer weinige scholen meer gevonden, welke aan het oogmerk niet voldoen. In Zuid-Holland echter zijn de scholen, die werkelijk goed mogen genoemd worden, minder algemeen en, dit zoo wel in de steden als op het platte land. In dat gedeelte van de provincie Holland heerscht daarentegen, in enkele gemeenten, de loffelijke, en, door de ondervinding, als hoogstvoordeelig voor het onderwijs erkende gewoonte, om de schoolgelden, in stede van [illegible] anders, uit de gemeentekas te doen uitbetalen.

Zeeland, welke provincie, langer dan [illegible] Noordelijke, achterlijk in de verbetering van [illegible] gebleven was, heeft, in 1827, daaromtrent gunstige veranderingen gezien. Het getal goede scholen is aldaar toegenomen. Algemeen wordt, in die provincie, geklaagd over het ongeregeld schoolgaan der kinderen en niet minder over de ongeregelde betaling der schoolgelden. Zonderling, edoch te bejammeren is het, dat het aldaar zoo groote moeite kost, om de rekenkunde algemeen onderwezen te krijgen. Dit hangt met verkleefdheid aan oude gewoonten te zamen.

(Het vervolg in ons volgend [illegible])

In een Zuid-Brabandsch blad leest men, onder het volgende:

» Het is nu bewezen, en elken landbouwer kan het gemakkelijk zelf beproeven, wanneer hy zich slechts de moeyte wilt geven, dat men den opbrengst der aardappelen of pataters, met een derde vermeerdert, wanneer men de bloemen afsnyd, zoohaast de plant begint te bloeyen, en alzoo te werk te gaen, zal men *vier zakken* in plaets van *drij zakken aerdappelen* bekomen! *Elk zeg het voorts!!!*

Mogelijk is deze manier om de voortteeling der aardappelen bevorderlijk te zijn, bij onze landlieden reeds lang bekend; doch in het tegenovergestelde geval, durven wij hun gerust uitnoodigen, bovengemeld, zeer eenvoudig middel te beproeven, hetwelk door de rede en ondervinding genoegzaam bewezen is.

Nog vinden wij in hetzelfde dagblad:

Tegenwoordig zyn wy, Nederlanders, van alle de natien der

wereld de grootste handelaren in *kafé*. In het voorleden jaar 1828 is in ons land voor dry-en-vyftig millioenen nederlandsche guldens aan kafé ingevoerd geworden. Welk eenen verbazenden handel denkelyk in dit een voortbrengsel! De weerde van den ingevoerden tabak in 1828, in Nederland, wordt op vyf millioenen nederlandsche guldens geschat. Ook geene natie drijft in dit vak eenen zoo uitgebreyden handel als wy!

Advertentiën.

AMORTISATIE-SYNDICAAT.

De AGENT van HET DOMEIN in het Distrikt *Zevenbergen*, zal, op Maandag den 3 Augustus 1829, des voormiddags ten 10 ure, ten huize van den Heer SANGSTER, in *den Pellikaan*, te *Oosterhout*, PUBLIEK AANBESTEDEN:

1°. Het VERNIEUWEN en REPAREREN van Reianen, Hekkens, Bruggen, Heulen, Sluizen, enz. in den Polder *het Broek*, onder *Oosterhout*:

2°. Het REPAREREN van de Beschoeijing, Muren, Paalwerk, enz. aan de Oosterhoutsche Haven.

3°. Het REPAREREN van de Kadijken, alsmede het UITMAAIJEN der Watergangen en Vlieten, in den Polder *het Broek* voornoemd.

De Condition van Aanbesteding, kunnen van heden af, dagelijks ten kantore van den Agent binnen *Zevenbergen*, alsmede ten huize van den Heer SANGSTER, binnen *Oosterhout*, worden gelezen, en zal wijders van deze Werken, Vrijdag en Zaturdag voor de Besteding aanwijzing worden gedaan, terwijl voorloopige informatien te bekomen zijn, bij den Plantagie-Meester DE HOOGH, te *Oosterhout*.

ZEVENBERGEN, den 5 Julij 1829.

De AGENT voorneemd,
GROENEVELDT.

VERKOOPING.

VAN VAST GOEDEREN.

De Notaris ALDER, residerende te *Bergen op Zoom*, als hiertoe gecommitteerd, zal, ten overstaan van den Heere Vrederegter, gaudeerende uit dezelfs Griffier, en in tegenwoordigheid van zijnen Ambtgenoot, op de natemeldene zitdagen, aan de naarbiedenden presenteren te verkoopen:

Eerstelijk. De Hoeven van onbegrepen 36 Bunders, 34 Roeden, 31 Ellen, LAND, WEIDE, BOSSCHEN en HEIDE, staande en gelegen ten Westen van de baan tusschen *Bergen op Zoom* en *Antwerpen*, onder de gemeente *Ossendrecht*, bestaande uit zeven huizen, en Zuid, West en Noord de Heide, *dadelijk te aanvaarden.*

Behoorende tot het faillissement van J. F. D'ELHOUNGNE.

Ten Tweeden. Eene HUIZINGE, STALLINGE, KOETSHUIS, HOF en ERVE, genaamd den Vogelzang, staande en gelegen aan de Oostzijde van de Hoogstraat te *Bergen op Zoom*, gemerkt L. n°. 12, *dadelijk te aanvaarden.*

Behoorende aan J. F. D'ELHOUNGNE en zijne Kinderen.

De Zitdagen zullen gehouden worden bij de Heer ADRIAAN DE BRUIJN in de Prins van Luijk te *Bergen op Zoom*, te weten:

Voor den Inzet op Maandag den 27 Julij 1829, en

Voor de Verkooping en Slag, op Maandag den 10 Augustus daaraanvolgende.

Beiden 's avonds ten 7 ure.

Nadere Informatien te bekomen ten kantore van gemelde Notaris, mitsgaders bij den Heer en Mr. J. MASTBOOM, Advokaat te *Breda*.

De ADMINISTRATIE der KON. DILIGENCES, *l'Union*, heeft de eer ter kennisse van het geëerde Publiek te brengen, dat het vertrek harer DILIGENCES, te beginnen van den 15den Julij, plaatsvinden zal in het Logement *de Kroon*, van deze Stad in de navolgende uren, te weten:

Naar *Amsterdam*, langs *Dordrecht*, *Rotterdam* en *'s Hage*, des morgens ten drie uren.

Naar *Amsterdam*, langs *Gorkum* en *Utrecht*, des morgens ten tien uren.

Naar *Antwerpen*, *Brussel* en *Gent*, de eerste, 's morgens ten acht uren.

Naar *Antwerpen* en *Brussel*, de tweede, des middags ten twaalf uren.

Naar *'s Bosch*, *Nimegen*, *Arnhem* en *Enkhuizen*, des morgens ten drie uren.

Naar *'s Bosch*, de tweede, des middags ten twaalf uren.

BREDA, den 6 Julij 1829.

ALGEMEENE ONDERNEMING
der Koninklijke Nederlandsche Postwagens
J. B. VAN GEND en LOOS.

NIEUWE DIENST
VAN
ANTWERPEN NAAR 's HERTOGENBOSCH.
OVER
BREDA en TILBURG
en VICE VERSA.

Met 1. Augustus 1829 zal de onderneming dagelijks eene Diligence doen rijden tusschen ANTWERPEN en 's BOSCH over BREDA en TILBURG, vertrekkende van eerstgemeemde stad ten *Een uure* des middags, na de aankomst der Postwagens van Brussel, Leuven en Gent, van alle welke plaatsen men dus het geheele traject door de Diligences der zelfde Onderneming in een dag zal kunnen afleggen.

Het vertrek uit 's Bosch is bepaald op 11½ ure voormiddags om des avonds 4 ure te Breda, 5 uur te Antwerpen en 5 ure des ochtends te Brussel aantekomen.

Deze nieuwe Dienst correspondeert overigens met alle de Steden der Zuidelijke Provincien, geheel Frankrijk en Duitschland, als ook te Breda: met Rotterdam, 's Hage, Amsterdam enz.

De Kantoren zijn gevestigd als volgt:

's BOSCH,	bij	*VE. Stalenberg*, in het oud Keizers-hof.
TILBURG,	»	*Botermans*, in de Gouda Zwaan.
BREDA,	»	*Wed. P. Renault*, in de Gouda Leeuw.
ANTWERPEN,	»	*J. B. van Gend*, op de Lijer Markt.
	»	*Wed. P. J. Loos*, Hôtel d'Angleterre.
BRUSSEL,	»	*H. van Humbeéck*, Rue du Marais St. Jean.
LEUVEN,	»	*F. J. Hambrouck*, aan de Visch Markt.
GENT,		in het Pakhuis en in het Hof van Weenen.
ROTTERDAM,		in het Hôtel St. Lucas, Hoogstraat.
's HAGE,		op het Plein, *P. Renard*, Directeur.
AMSTERDAM,		op den Dam, *A. Vander Hulst*, »

†† Bij vonnis der Regtbank van Koophandel te *Breda*, van Donderdag den 23 Julij 1829, is de dato van Faillissement gesteld PETRONELLA [illegible] DALSUM, Koopvrouw te *Breda*, en daarbij benoemd geworden tot Commissaris, de Heer NISSEN, Regter in de Regtbank, en tot Agent de Heer Mr. J. C. A. PELS [illegible] advokaat te *Breda*.

L. D. STORM.

†† Indien iemand in deze Stad, eene gevestigde AFFAIRE in KOFFIJ en THEE wenscht over te doen, of daarin een COMPAGNON [illegible] die een goed Kapitaal aanbrengen kan, adresseere zich met gesloten vrachtvrije Brieven, onder Lett. A. bij de Boekhandelaars BROESE & Comp., te *Breda*.

*** Eene GEHUWDE BURGERVROUW, van fatsoenlijke stand, zal naar de baden te *Aken* of *Spa* vertrekken, ter genezing haarer lichtpijnen. Iemand van hare kunne, ten zelve einde, verkiezende mede te reizen, (de kosten gemeen) meldo zich bij VAN DEN BROEK & Zoon te Breda.

*** In Gemeente *'s Princenhage*, een VELDWACHTER benoodigd zijnde, zoo worden bij deze de [illegible] opgeroepen, om zich binnen [illegible] bij den Heer Burgemeester [illegible] de Borgen van goed zedelijk gedrag, en [illegible] leven aan te schrijven.

In Militaire dienst geweest zijnde personen, zullen bij voorkeur worden genomen; het jaarlijksch traktement is *f* 175.

†† De Uitgevers dezes, voornemens zijnde eerlang eene belangrijke VERKOOPING van BOEKEN en LIEFHEBBERIJEN te houden, waarvan de tijd nader zal worden bepaald, verzoeken een ieder, welke hierbij iets wenscht te voegen, hetzelve ten spoedigste aan hen opteegeven, ten einde met het drukken der Catalogus gereed te kunnen voortgaan.

*** Bij BROESE & Comp. te *Breda*, is te bekomen: REDEVOERINGEN en VERHANDELINGEN [illegible] *GRONINGEN*. Eerste deel. [illegible] 50.

1. Redevoering *over het beoefeningswaardige der Nederlandsche taal, zoo om haar zelve als om hare [illegible]*.
2. Redevoering *over het gevoel van [illegible] in betrekking tot de Volkstaal*.
3. Redevoering *over het noodzakelijke van het beoefenen der volkstaal voor den regtsgeleerde*.
4. Verhandeling *over de [illegible] der welsprekendheid bij de meeste beschaafde volken*.
5. De Redevoering [illegible] *poornamelijk als voedster der kunst*.
6. De *Eulaie* van [illegible] BAPTISTA HELLEBAUT.
7. De *Lofrede* [illegible] GODFRIED VAN BOUILLON.
8. De [illegible] *over den dood van Jules Cesar*, vergeleken [illegible] van SHAKSPEARE.
9. De Verhandeling *over de onsterfelijkheid der ziel*.

Te BREDA, bij BROESE & Comp., Boekdrukkers en Boekverkoopers.